

Depremlerde Kriz Yönetimi ve Paydaşlarla Çalışma

Furkan ARI¹

GİRİŞ

Yer kabuğunda ani şekilde kırılmalar meydana gelmesiyle oluşan titreşimlerin dalgalar şeklinde yayılarak yer yüzeyinde sarsıntılar oluşturmasına “deprem” denir. Depremler gerçekleşme şiddetine bağlı olarak yeryüzündeki yapılarda yıkım oluşturarak can kaybına neden olabilmektedir (AKUT, 2014). Dünya’daki en aktif depremlerin yaşandığı alanlardan birinde bulunan Türkiye’nin topraklarının %92’si deprem kuşağı içerisinde konumlanmıştır. Türkiye nüfusunun %95’e yakını ciddi olarak deprem tehlikesi ile yüz yüzedir (AFAD, 2014). Türkiye nüfusunun yoğun olarak yaşadığı bölge, il ve ilçelerin %66’sı aktif fay sahası içerisinde konumlanmaktadır. Nüfusu 1.000.000’u aşmış 11 büyükşehir başta olmak üzere toplamda 57 il aktif fay sahasında bulunmaktadır (Yavaş, 2005). Türkiye nüfusunun büyük bir bölümünün deprem bölgesinde yoğunlaşmasından dolayı çarpık kentleşmelerin arttığı da görülmektedir. Özellikle Türkiye’de depremler konusunda toplumun bilincinin ve bilgisinin olmaması da şiddetli depremler sonrasında can ve mal kaybının ciddi boyutlara ulaşmasına yol açmaktadır (AKUT, 2013).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü
furkanari@cumhuriyet.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3021-6668

ortamlarında sürecin etkili yönetilebilmesi için yerel yönetimlere merkezi otoriteler tarafından yetki devredilerek depremlere müdahalede yerinden yönetim ilkesi benimsenmelidir. Merkezi otorite tarafından yapılan tek tip ve standart deprem müdahale ve kriz yönetimi planları yerine Türkiye'deki her ilin farklı depremsellik oranı göz önünde bulundurularak her bölge ve ile özel esnek planlar AFAD ve il müdürlükleri tarafından oluşturulmalıdır. Depremler sonrasında ortaya çıkan kriz ortamlarında gelen eleştiriler dikkate alınarak tüm paydaşların talepleri ve önerileri ışığında kriz yönetilmelidir. Ayrıca depremler sonrasında gönüllü ve sivil inisiyatifinde görev alması sağlanarak toplumsal dayanışma ve bilinç ayakta tutulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi. (2023). 2022 yılı deprem harita, grafik ve tabloları. <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/wp-content/uploads/2023/01/2022.pdf/> adresinden 16 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Afet Ve Acil Durum Yönetimi Daire Başkanlığı. (2023). <https://acilafet.saglik.gov.tr/> adresinden 10 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- AFAD. (2014). Müdahale iyileştirme ve sosyoekonomik açıdan 2011 Van depremi. Afet ve Acil Durum Başkanlığı.
- AFAD. (2023). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. <https://www.afad.gov.tr/aciklama-li-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu/> adresinden 14 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- AKUT. (2013). Deprem eğitimi el kitabı. Arama Kurtarma Derneği.
- AKUT. (2014). Afet Bilinci ve Önlemler El Kitabı Deprem, Yangın, Sel Nedir, Nasıl Korunuruz, Neler Yapmalıyız? Arama Kurtarma Derneği.
- Ainuddin, S. ve Routray, J.K. (2012). Institutional framework, key stakeholders and community preparedness for earthquake induced disaster management in balochistan. *Disaster Prevention and Management*, 21 (1), 22-36.
- Alexander, D.E. (2014). Social media in disaster risk reduction and crisis management. *Science and Engineering Ethics*, 20(3), 717-733.
- Athukorala, P.C. (2012). Indian Ocean Tsunami: Disaster, generosity and recovery. *Asian Economic Journal*, 26(3), 211-231.
- Aykaç, B. (2001). Kamu yönetiminde kriz ve kriz yönetimi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 123-132.
- Bayram, A. (2015). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin doğal afetlere dayalı kriz yönetimi ve İstanbul halkının bakış açısı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Büyükkaracıoğlu, N. (2016). Türkiye' de yerel yönetimlerde kriz ve afet yönetim çalışmalarının mevzuat açısından değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 12, 195-219.
- Center for Excellence in Disaster Management & Humanitarian Assistance. (2011). Chile disaster management reference handbook.
- Demirtaş, H. (2000). Kriz yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 353-373.
- Drury, A.C. ve Olson, R.S. (1998). Disasters and political unrest: an empirical investigation. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 6, 153-161.

- Enns, D. ve Lindsay, H. (2008). 20 questions directors should ask about crisis management. [http://managedupturn.com/wp-content/uploads/2014/08/20-Questions-Directors-Should-Ask-About-Crisis-Management.pdf/](http://managedupturn.com/wp-content/uploads/2014/08/20-Questions-Directors-Should-Ask-About-Crisis-Management.pdf) adresinden 17 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- Erdinç, F. (2006). Türk kamu yönetiminde kriz yönetimi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Erten, Ş. (2011). Türk kamu yönetiminde kriz yönetimi anlayışı [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Fazari, S.A. ve Kasim,N. (2019). Role of stakeholders in mitigating disaster prevalence: theoretical perspective. *MATEC Web of Conferences* 266, IConBEE2018.
- Fokaefs, A. ve Sapountzaki, K.(2021). Crisis communication after earthquakes in Greece and Japan: Effects on seismic disaster management. *Sustainability*, 13 (9257), 1-26.
- Freeman, R. E. (2004). The stakeholder approach revisited. *Zeitschrift für Wirtschafts- und Unternehmensethik*, 5(3), 228-254. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-347076>.
- Genç, F. N. (2009). Kriz yönetimi ve kamu yönetiminde uygulanabilirliği. *Verimlilik Dergisi*, 4,7-22.
- Ikeuchi, K. ve Isago, N. (2007). Earthquake disaster mitigation policy in Japan. *Cabinet Office, Disaster Management in Japan*.
- Ishawatari, M. (2012). Government roles in community-based disaster risk reduction. R. Shaw (Ed.), *Community based disaster risk reduction* (pp. 19-34), 10, Emerald Group Publishing.
- Izumi, T ve Shaw, R. (2012). Role of NGOS in community-based disaster risk reduction. R. Shaw (Ed.), *Community based disaster risk reduction* (pp. 35-54), 10, Emerald Group Publishing.
- Kadıoğlu, M. (2011). *Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek* (1. Baskı) Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.
- Kızılova, Ö. (2014). Afet odaklı kriz yönetimi: AFAD örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] İnönü Üniversitesi.
- Mojtahedi, M ve Oo,B.L. (2017). Critical attributes for proactive engagement of stakeholders in disaster risk management. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 21, 35-43.
- Platt, S, ve So, E. (2016). Speed or deliberation: A comparison of post-disaster recovery in Japan, Turkey, and Chile. *Disasters*, 41(4), 696-727. doi:10.1111/disa.12219.
- Pearson, C. M. ve Clair, J. A. (1998). Reframing crisis management. *The Academy of Management Review*, 23(1), 59-67.
- Quarantelli, E.L. (1996, October, 10-11). Major criteria for judging disaster planning and managing their applicability in developing countries. *International seminar on the quality of life and environmental risks [Symposium]*. Rio de Janeiro, Brazil.
- Sezgin, F. (2003). Kriz yönetimi. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 181-195.
- Suganuma, K. (2006). Recent trends in earthquake disaster management in Japan. *Quarterly Review*, 19, 91-106
- Şahin, S. (2019). Türkiye’de afet yönetimi ve 2023 hedefleri. *Türk Deprem Araştırma Dergisi*, 1 (2), 180-196.
- Tekin, Ö. F. (2015). Kriz yönetimi ve kamu yönetimi için önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 18(2), 119-135.
- Türk, A. (2022). Deprem özelinde engelli bireylere duyarlı afet yönetimi modeli. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(1), 61-77.
- Türkiye Afet Müdahale Planı. (2014). <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>.
- Yağcı, A. L. (2008). Afet yönetmeliğinin, İstanbul ili için Türkiye Afet Bilgi Sistemi Objeye Kataloğuna aktarılması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Yavaş, H. (2001). Doğal afet yönetimi ve yerel gündem 21 çalışmaları kapsamında İzmir’de deprem riski. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 118-138.
- Yavaş, H. (2005). Türkiye’de doğal afetlerin merkez-yerel ilişkiler açısından yönetim sorunları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 280-301.
- Zincir, O. ve Yazıcı, S. (2013). Kriz yönetimi ve afetlerde sosyal medya kullanımı. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 49, 65-82.